

MAHKEMESİ : Aile Mahkemesi

Taraflar arasında görülen “boşanma” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda Adana 8. Aile Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 13.06.2014 tarih ve 2014/412 E., 2014/465 K. sayılı karar davalı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 24.03.2015 tarih ve 2014/22815 E., 2015/5298 K. sayılı kararı ile;

"...Taraflar Türk Medeni Kanunu'nun 166/3. maddesi uyarınca boşanmışlar, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir. Anlaşmalı boşanma yönünde oluşan karar kesinleşinceye kadar eşlerin bu yöndeki diğer bir ifadeyle gerek boşanmanın mali sonuçları gerekse çocukların durumu hususunda kabul edilen düzenlemeleri kapsayan irade beyanından dönmesini engelleyici yasal bir hüküm bulunmamaktadır. Bu halde anlaşmalı boşanma davasının "çekişmeli boşanma" (TMK m. 166/1-2) olarak görülmesi gerekir.

Açıklanan sebeple mahkemece taraflara iddia ve savunmalarının dayanağı bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerini içeren beyan ile iddia ve savunmanın dayanağı olarak ileri sürülen her bir vakıanın ispatını sağlayacak delillerini sunmak ve dilekçelerin karşılıklı verilmesini sağlamak üzere süre verilip ön inceleme yapılarak tahkikata geçildikten sonra usulüne uygun şekilde gösterilen deliller toplanarak gerçekleştirilecek sonucu uyarınca karar verilmek üzere hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir...."gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki belgeler okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 166/3. maddesi uyarınca açılan boşanma istemine ilişkindir.

Davacı, davalı ile 03.06.2006 tarihinde evlendiğini, evlilik süresince maddi ve manevi olarak problemler yaşadıklarını, evlilik birliğinin sarsıldığını, 03.06.2014 tarihli protokol kapsamında TMK' nın 166/3. maddesi gereği boşanmalarına karar verilmesini talep ve dava etmiş, 13.06.2014 tarihli duruşmada alınan imzalı beyanında taleplerini tekrar etmiştir.

Davalı 13.06.2014 tarihli duruşmada alınan imzalı beyanında boşanmayı istediğini, davacının taleplerini kabul ettiğini ifade etmiştir.

Mahkemece, taraflar arasında yapılan 03.06.2014 tarihli protokolün kamu düzenine, genel ahlâka aykırılık teşkil etmediği, her iki taraf açısından da artık müşterek hayatın devamının çekilmez hâle geldiği, TMK' nın 166/3. maddesinde aranılan tüm şartların gerçekleştiği belirtilerek tarafların boşanmalarına, velayetin anneye verilmesine, baba ile kişisel ilişki tesisine, çocuk yararına 500,00TL iştirak nafakasına, bu nafakaya her yıl TÜİK' in açıkladığı TÜFE oranında artış uygulanmasına, müşterek çocuğun kreş ve okul masraflarının davalı tarafından karşılanmasına, tarafların birbirlerinden hiçbir şekilde başkaca nafaka talepleri olmadığından bu konuda bir karar verilmesine yer olmadığına, davacının boşanma sonrası kendi kızlık soyadına döneceğinden bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, 18 Temmuz 2013 tarihinde ortaklıktan ayrılan ve 5 Temmuz 2010 yılında imza yetkilerini devreden davacının NEDA İnşaat ve Madencilik Sanayi Limited Şirketiyle herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığını davalının kabul ettiğinin tespitine karar verilmiştir.

Davalının temyizi üzerine karar, Özel Dairece yukarıda başlık kısmında açıklanan gerekçelerle bozulmuştur.

Yerel mahkemece, somut olayda TMK' nın 166/3. maddesi koşullarının oluştuğunu, taraflar arasında düzenlenen 03.06.2014 tarihli protokol içeriğinin Türk Medeni Kanunu'na, Yargıtay'ın

yerleşik uygulamalarına, kamu düzenine, genel ahlâka, kısaca kanunun emredici hükümlerine aykırılık teşkil etmediğini, bu şartlara uygun olan davanın kabulünün artık tarafları da hâkimi de bağladığını, davalının davayı kabulü ile mahkeme içi ikrarda bulunduğunu ve mahkeme içi ikrardan dönülemeyeceğini, tarafların boşanma ve ferîlerinde irade birliğine dayanan boşanma kararının, karara esas alınan irade beyanındaki (hata, hile ve ikrah gibi) sakatlık hâllerinin varlığı hususunda ciddi delillerin gösterilmesi durumunda veya protokol şartlarında kanunun emredici hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılık hâlinde ya da protokol şartlarına aykırı hüküm verilmesi durumunda bozulabileceğini, Özel Daire bozma kararında yer alan yaklaşımın her türlü kötüye kullanıma açık olduğu gerekçesiyle önceki kararda direnilmiştir. Direnme kararını davalı temyiz etmektedir.

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, anlaşmalı olarak açılan boşanma davasında, davalının anlaşma iradesinden dönmesinin mümkün olup olmadığı, burada varılacak sonuca göre anlaşmalı olarak açılan boşanma davasının çekişmeli olarak görülmeye devam edilip edilmeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü bakımından TMK' nın 166/3. maddesinin incelenmesinde yarar görülmektedir.

TMK' nın 166. maddesinin 3. fıkrasında; "Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü halinde boşanmaya hükmolunur. Bu halde tarafların ikrarlarının hakimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz " düzenlemesi yer almaktadır.

Uygulamada anlaşmalı boşanma adı verilen ve yukarıya alıntılanan fıkra uyarınca boşanma kararı verilebilmesi için ilk koşul; evlilik birliğinin en az bir yıl sürmesidir. Aksi taktirde hâkim diğer şartları incelemeden boşanma davasını reddetmelidir.

İkinci koşul, eşlerin mahkemeye birlikte başvurması veya bir eşin diğerinin açtığı boşanma davasını kabul etmesidir. Burada önemli olan tarafların boşanma iradelerini aynı anda ve duruşmada hâkime beyan etmesidir.

Üçüncü koşul, eşlerin iradelerini hakime bizzat açıklamalarıdır. Hâkimin eşleri dinleyerek serbest iradelerinin oluşup oluşmadığına karar vermesi gerekir. Madde hükmü, duruşmada tarafların her türlü baskı ve tehditten uzak olarak özgür iradeleri ile beyanda bulunduklarının denetlenmesini amaçladığından hakimin bu hususta her türlü özeni göstermesi gerekmektedir (Kılıçoğlu A: Aile Hukuku, Ocak 2019, s.113).

Son koşul ise; anlaşmalı olarak boşanmak isteyen eşlerin boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda da anlaşmış olmaları ve buna ilişkin düzenlemeyi hâkimin onayına sunmaları gerekir. Taraflar bu hususta mahkemeye bir protokol sunabilecekleri gibi, belirtilen tüm bu hususlarda mahkemeye sözlü olarak da beyanda bulunabilirler. Ancak ikinci durumda sözlü beyanın zapta geçirilmesi ve taraflarca imzalanması gerekir (Akıntürk T: Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, İkinci Cilt, Ocak 2019, s.271).

"Boşanmanın mali sonuçları" ile kastedilen maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakası talepleridir (TMK m.174/1-2; m. 175). "Çocukların durumu" ile kastedilen ise, ortak çocukların velayetinin kime verileceği, velayet verilmeyen eş ile çocuklar arasında kurulacak kişisel ilişki ve çocuklar için ödenecek iştirak nafakası ile ilgili düzenlemelerdir.

Madde metninden anlaşıldığı üzere; boşanma, boşanmanın mali sonuçları ve çocukların durumu hakkında yapılan düzenlemelerde tarafların serbest iradelerinin uyuşması gerekmekte ise de aynı zamanda hâkimin bu anlaşmayı onaylaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere taraflar anlaşma konusunda tamamen özgür bırakılmamıştır. Bu nedenle, hâkim tarafından onaylanmayan bu

anlaşmalar hukuki sonuçlarını doğurmayacağı gibi, tarafların da kendilerine önerilen değişikliği kabul etmesi hâlinde anlaşma geçerli olacak ve boşanma kararı verilebilecektir.

Hemen belirtilmelidir ki, taraflarca yapılan ve hâkim tarafından onaylanan anlaşma hükümlerinin infazda sıkıntı doğurmaması için hüküm fıkrasında aynen yer alması gerekmektedir.

Bu açıklamalar karşısında somut olay değerlendirildiğinde; 03.06.2006 tarihinde evlenen tarafların 03.06.2014 tarihli bir protokol sunarak anlaşmalı olarak boşanma istemlerini mahkemeye bildirdikleri, her iki tarafın imzaladıkları protokolde boşanma, boşanmanın mali sonuçları ve çocukların durumu hakkında düzenlemelerin yer aldığı, 13.06.2014 tarihli duruşmada da tarafların protokol içeriğine göre boşanmak istediklerini bildirdikleri ve bu beyanlarını imzaladıkları anlaşılmaktadır. Ancak, aynı tarihli duruşmada; velayeti anneye verilmesi kararlaştırılan ortak çocuk ile baba arasında protokolde yer alan kişisel ilişki düzenlemesinin mahkemece uygun bulunmadığı, kamu düzenine aykırı olduğu hususları zapta geçirilmiş ve hâkimin bu uyarısı üzerine, tarafların ortak çocukla baba arasındaki kişisel ilişkinin mahkemece resen düzenlemesini talep ettikleri görülmüştür. Ne var ki, mahkemece kişisel ilişki konusunda taraflara bir öneride bulunulmadan, kendiliğinden bir kişisel ilişki düzenlemesi tesis edilmiş, ancak bu düzenleme hakkında tarafların onayını almadan anlaşmalı boşanma hükmü kurulmuştur.

Yukarıda belirtildiği üzere, hâkim tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak anlaşmada gerekli gördüğü değişikliği yapabilir ise de bu durumda yapılacak iş, taraflara bir öneride bulunmak, öneri kabul edildiği takdirde buna göre karar vermek, kabul edilmediği ve taraflarca anlaşmaya varılarak mahkemenin de uygun bulacağı yeni bir düzenleme de yapılmadığı takdirde, davanın Türk Medeni Kanununun 166/1. maddesi uyarınca çekişmeli boşanma davası olarak sürdürülüp sonucu uyarınca karar vermekten ibarettir. Tarafların boşanmanın mali sonuçları ve çocukların durumu hakkındaki düzenlemelerden birinde dahi anlaşmaya varmamış olmaları, Türk Medeni Kanunu'nun 166/3. maddesi uyarınca boşanma kararı vermeye engeldir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, tarafların somut uyuşmazlıkta yaptıkları protokolü kabul ettiklerini mahkeme huzurunda özgür iradeleri ile beyan ettikleri, bu beyanlarını imzaladıkları, tarafların karardan sonra velayet ve nafaka gibi ayrı bir dava konusu olabilecek hususlarda anlaşmadan vazgeçtiklerini bildirmesi hâlinde çekişmeli boşanmadan bahsedilemeyeceği, TMK' nın 166/3. maddesi gereğince anlaşmalı boşanma kararı verildikten sonra tarafların ancak irade fesadı hâllerinin varlığı iddiasıyla kararın bozulmasını isteyebileceği, temyiz dilekçesinde de irade fesadı hâllerine dayanılmadığı bu sebeple direnme kararının onanması gerektiği yönünde görüş bildirilmiş ise de bu görüş yukarıda açıklanan sebeplerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

O hâlde direnme kararı yukarıda açıklanan bu değişik gerekçe ve nedenle bozulmalıdır.

S O N U Ç : Davalının temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda gösterilen değişik nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana iadesine, aynı Kanunun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 18.04.2019 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Özel Daire bozması ve çoğunluk kabulü yenilik doğurucu hakkın niteliğine uygun düşmemektedir. Bozucu yenilik doğurucu hak kullanılmakla tükenir, geri dönüşü olmaz. Kullanılan bu haktan ancak irade bozukluğuna bağlı olarak TBK' nın 39. maddesindeki bir yıllık hak düşürücü süre içinde dönülebilir.

Nitekim HMK. 311 "feragat ve kabul, kesin hüküm gibi sonuç doğurur. İrade bozukluğu hallerinde, feragat ve kabulün iptali istenebilir." diyerek, yenilik doğurucu hakka ilişkin ilkeyi kanuna

taşımıştır. Yenilik doğurucu hak kullanılmakla tükenir ve irade bozukluğu dışında geri dönülmesi düşünülemez.

İrade bozukluğu talebi dava sonuçlanmamış ise ait olduğu dava dosyasında hadise şeklinde, dava sonuçlanmış ve kesinleşmiş ise TBK 39' daki hak düşürücü süre içinde ayrı bir dava olarak incelenip karara bağlanır.

Mahkeme de kararında irade bozukluğuna dayanılmadığını belirtmekte olup, direnme kararı usul ve yasaya uygun düştüğünden, hükmün onanması görüşünde olduğumdan, çoğunluk bozma görüşüne katılamıyorum.

KARŞI OY

Dava, Türk Medeni Kanunu 166/3. maddesi gereğince açılan boşanma davasına ilişkindir.

Taraflar mahkeme huzurunda anlaşmalı olarak boşanmışlar, bundan sonra davalı iradesinin fesada uğratıldığı gerekçesiyle kararı temyiz etmiştir.

Özel Dairece, anlaşmalı boşanma yönünde oluşan iradenin karar kesinleşinceye kadar devam etmesi gerektiği, bu nedenle davanın çekişmeli boşanmaya dönüştüğü gerekçesiyle kararın bozulması üzerine Yerel Mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, anlaşmalı boşanma kararı verildikten sonra her hangi bir sebeple taraflardan birinin kararı temyiz etmesi hâlinde irade fesadı hâllerinin olup olmadığına bakılmaksızın davanın çekişmeli boşanmaya dönüştüğü gerekçesiyle bozma kararı verilip verilemeyeceğine ilişkindir.

Yerel Mahkeme ile Özel Daire arasında çıkan uyuşmazlık tamamen usulü bir sorundur. O nedenle bu sorunun usul kanunları çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere "Boşanmada yargılama usulü" Türk Medeni Kanunu 184. maddede "Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeler Kanununa tabidir." şeklinde düzenlenmiştir. Sayılan istisnalar içerisinde anlaşmalı boşanma bulunmamaktadır.

Bundan başka yine TMK'nın 166/3.maddesinde de açıkça hangi şartlarda anlaşmalı boşanma kararı verilebileceği tereddüde yer vermeyecek şekilde belirlenmiştir.

TMK'nın 184.maddesi 6100 sayılı HMK'ya yollama yaptığına göre uygulanacak usul hükümleri TMK 166/3. maddeden sonra HMK olacaktır. HMK'nın 311. maddesi "Feragat ve kabul, kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur. İrade bozukluğu hallerinde, feragat ve kabulün iptali istenebilir." demek suretiyle feragat ve kabulün hangi şartlarda geçersiz sayılabileceğini düzenlemiştir.

Tarafların mahkeme huzurunda TMK 166/3. maddesinde sayılan şartların tamamında anlaşmak suretiyle boşanma kararı verilmesi hâlinde, tarafların özgür iradeleri ile oluşan bu anlaşmanın bozulabilmesi için ancak taraflardan birinin iradesinin fesada uğratılmış olması gerekmektedir.

Anlaşmalı boşanmadan kararından sonra hangi gerekçeyle olursa olsun taraflardan birinin bu beyanından dönmesi hâlinde, davanın çekişmeli boşanmaya döneceğine ilişkin görüşün yasal dayanağı bulunmamaktadır.

Diğer yandan, taraflar karardan sonra velayet ve nafaka gibi ayrı dava konusu olabilecek hususlarda anlaşmadan vazgeçtiğini bildirmesi hâlinde de çekişmeli boşanmadan bahsedilemeyecektir. Zira bu hususların boşanma kararı kesinleştikten sonra her zaman yeni bir dava konusu olabileceği izahtan varestedir.

Somut uyuşmazlıkta taraflar yaptıkları protokolü kabul ettiklerini mahkeme huzurunda özgür iradeleri ile kabul etmiş beyanlarını imzalamışlardır.

Sonuç itibarıyla TMK 166/3.maddesi gereğince anlaşmalı boşanma kararı verildikten sonra tarafların ancak irade fesadı hâllerinin varlığı iddiasıyla kararın bozulmasını isteyebileceği, bu durumda da öncelikle hadise hâlinde irade fesadı olup olmadığının tespitinden sonra bunun sonucuna göre anlaşmalı boşanmadan dönülebileceği, ne var ki temyiz dilekçesi ile irade fesadı

hâllerine dayanılmadığı bu nedenle kararın onanması gerektiği kanaatinde olduğundan, sayın çoğunluğun bozma gerekçelerine katılmıyorum.